הלכה · משנה תורה · מפרשים · יד איתן · ספר זרעים

יד איתן על משנה תורה, הלכות ביכורים ושאר מתנות כהונה שבגבולין

רבי אברהם משכיל לאיתן

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

יד איתן על משנה תורה, הלכות ביכורים ושאר מתנות כהונה שבגבולין

רבי אברהם משכיל לאיתן

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/יד-איתן-על-משנה-תורה-הלכות-ביכורים-ושאר-מתנות-כהונה-שבגבולין/
הקובץ נוצר ב־20 בנובמבר 2026 מגרסה 39-202611200317v של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה ב 4
פרק ב 4
הלכה א 4
הלכה יג 5
הלכה טז 5
פרק ד 5
הלכה ג 5
פרק י 6
הלכה ב 6
הלכה ז 6

פרק א

הלכה ב

בכ"מ: וכל האוכל מתנה שיש בה קדושה מברך וכו'. וכ"כ בסוף הל' תרומות וכ"מ בתוס' דברכות:

פרק ב

הלכה א

ומביאים בכורים של דבריהם מערי סיחון ועוג. עיין בכס"מ וכ"מ במהרי"ק שרש קכ"ב. ועיין בדבריו שם שהביא ראיה לרבינו מהספרי דת"ק דריה"ג שם ג"כ ממעט עבר הירדן מגז"ש דזבת חלב ודבש דפרשת בא דאינו חושב רק ה' עממין וש"מ דת"ק מודה לריה"ג דמה"ת עבר הירדן פטור מבכורים. וא"כ כי מחייב ת"ק במתניתין אינו אלא מדרבנן וריה"ג אתא לאוסופי דאף מדרבנן אין מביאין משום שאינו ארץ זבת חלב ודבש עכ"ד. ואינו מוכרח כלל דת"ק ממעט עבר הירדן מדלא חשיב רק ה' עממים דאפשר דעה"י בכלל אמורי הוא וכ"מ ברמב"ן בפרשת בא דת"ק לא ממעט רק ב' עממין שהן פריזי וגרגשי. אלא דיש להוכיח דת"ק דספרי ממעט ג"כ עבר הירדן מדאיתא במכילתא דריה"ג מחייב בכל ז' עממים ואי איתא דת"ק דפוטר ב' עממין מחייב בעבר הירדן א"כ פליגי בסברות הפוכות לגמרי דלת"ק עה"י חמור מב' עממין ולריה"ג ב' עממין חמור מעה"י. אלא ע"כ דעה"י גם לת"ק פטור והא דנקט ליה ריה"ג י"ל דלדיוקא נקטיה דבב' עממין מחייב. וצ"ל דס"ל לרבינו דגם שאר תנאי דמכילתא ותנחומא דסברי דבכלל החמשה עממין הן כל שבעה מ"מ בעבר הירדן אפשר דפטרי מה"ת עכ"פ ול"פ בזה תנאי כלל ודו"ק:

שם ואינם נוהגין אלא בפני הבית ובא"י שנאמר ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלהיך. תוספתא בשקלים:

שם ואם הביא בכורים מחוץ לארץ אינן בכורים. הכס"מ לא הראה מקורו. ונראה שיצא כן לרבינו מדאיתא בחולין (דף קל"ו) ארצך ולא ח"ל ומפרש דלא קדשי כלל דאי לפטור ל"ל קרא הא אף בעבר הירדן א"ח מה"ת לשיטתו אלא אתא לאסור מח"ל דכיון דל"ק הוי ח"ב. ובזה י"ל קושיית התוס' שם. ועיין ברא"ש סוף חלה דלגירסתו שם משמע דס"ל דגם מח"ל מקבלין אבל רבינו שם אזיל לטעמיה כאן ע"ש. ועיין בירושלמי שלהי בכורים דמוכח דח"ל הוי כמו חוץ מז' מינין. ולפ"ז מוכרח רבינו לומר דעבר הירדן אינו מה"ת מכח מתניתין דשלהי בכורים ופסקו לקמן הלכה י"ח:

בכ"מ: ומשמע לרבינו דלא פליג ת"ק אלא מדאורייתא אבל מדרבנן מודה דמיחייב. ט"ס וצ"ל אלא מדרבנן אבל מדאורייתא מודה דפטור:

הלכה יג

קנה אילן אחד וקרקעו ה"ז מביא. במשנה דבכורים איתא דמביא וקורא ותמה הכס"מ על רבינו שהשמיט דקורא. ונראה ליישב דע"כ לא קיי"ל דקורא אלא ביובל ראשון ולא ביובל שני שהקרקע חוזרת לבעלים ולא הוי אלא קנין פירות וקיי"ל דקנין פירות אינו כקנין הגוף וכדמוכח בס"פ השולח (גיטין דף מ"ח) ומש"ה השמיטו רבינו כאן וסמך עצמו על מה שכתב לקמן בפ"ד גבי מכר אילנות וקרקען בזמן שהיובל נוהג ה"ז מביא וקורא ביובל ראשון בלבד וכו':

הלכה טז

אשירה שבטלה אין מביאין ממנה בכורים מפני שהן כקדשי מקדש. לא הראו מקורו והוא בירושלמי פ"א דבכורים. ומיהו מ"ש רבינו שהן כקדשי מקדש לאו דוקא שהרי גם למצוה בעלמא לגבוה מיפסיל כמ"ש ברפ"ח דלולב ע"ש. ודע דלא מיפסיל אלא מה שהיה קודם שבטלה אבל מה שגדל אחר שבטלה ראויה לבכורים דהא הוי שנוי גמור וקיי"ל דנעבד שנשתנה כשר אף לגבוה כמ"ש רבינו בה' איסורי מזבח פ"ג וגדולין הוי שנוי גמור כמ"ש הט"ז באו"ח סימן תרמ"ט. וכה"ג אכתוב שם בפרק ד' ע"ש:

פרק ד

הלכה ג

גר מביא וקורא. עיין בהגהות ס' משנה למלך שמביא בשם מהר"ם בן חביב בס' כ"י ובס' כפות תמרים דלעתיד לבוא יטלו נחלה בא"י ותמך יסודו על מ"ש ביחזקאל סי' מ"ז וברבה קהלת והיינו דכתיב ביחזקאל והיה השבט אשר וגו' שם תתנו נחלתו ומביאו ברבה קהלת. והבין המהר"ם ב"ח שהכוונה היא כפשטיה שיטול הגר נחלתו בא"י בתוך ב"י. ונמשך אחריו בעל הגה"ה שבספר מ"ל ובס' משנת חכמים ואישתמיטתייהו לכולהו הא דאיתא בספרי פ' בהעלותך אההוא קרא דיחזקאל וז"ל וכי יש לגר נחלה בא"י אלא אם אינו ענין לירושה תנהו ענין לכפרה שאם היה בשבט יהודה מתכפר לו בשבט יהודה כו' והכי איתא בילקוט פ' שלח לך וז"ל וכי יש להם נחלה בא"י ואיזו היא נחלתו זו כפרתו לימד אם נתגייר עם השבט שיתכפר עמו כדכתיב ונסלח לכל עדת בני ישראל ולגר וגו'. ובלא"ה קשה לי על מ"ש דה"ט דמביא וקורא ויכול לומר אשר נשבעת לאבותינו לתת לנו משום שהוא לשון עתיד ולע"ל יטלו חלק בארץ דא"כ לא איצטריך

לרבינו לומר גבי כהנים ולוים דמביאין וקורין מפני שיש להן ערי מגרש דתיפוק ליה מטעם שלעתיד יטלו חלק בארץ כדאיתא ביחזקאל ובש"ס ב"ב (דף קכ"ב) וכ"ה בסמ"ג והביאו המ"ל סוף הל' שמיטה. ובישוב קושיית מהר"ם ב"ח כבר כתב הרדב"ז בסוף ח"ב בע"א דגבי בכורים הקדים אשר נשבעת לאבותינו ומהם אנו זוכין והגר בכלל משא"כ גבי ודוי מעשר הקדים אשר נתת לנו ולכך ממעטינן גר שלא נטלו חלק בארץ:

פרק י

הלכה ב

הרי שהקדיש בהמות לבדק הבית וגזזן יכול יהא חייב לפדות וליתן לכהן כו' ת"ל צאנך. והקשה הכ"מ דתיפוק ליה דאינו נפדה משום דבעי' העמדה והערכה כדאיתא בגמ'. והרדב"ז בסוף ח"ב כתב דס"ל לרבינו דלא קיי"ל כס"ד דגמ' אלא דגיזה לא בעינן באמת העמדה והערכה. אבל לא כתב מנ"ל זה. וי"ל שיצא זה לרבינו מכח קושיית התוס' בספ"ג דבכורות ע"ש וסמך אסוגיא דמעילה (דף ט"ו) דמוכח שם דהעמדה מחיים מהני לפדות אח"כ וכמו שמבואר מהתוס' שם ד"ה ואפילו עיין שם:

הלכה ז

הגוזז את המתה פטור. כתב הכס"מ דלא מקרי גז. וק"ל ממ"ש רבינו פ"ט מהל' שבת. וצ"ל שהעיקר משום דלא מקרי צאן: